

Samsun Milletvekili Hüsni Çakır'ın Dilekçe Komisyonunun 6. XII. 1948 tarihli Haftalık Karar Cetvelindeki 1405 sayılı Kararın Kamutayda görüşülmesine dair önergesi Dilekçe ve Adalet Komisyonları raporları (4/131)

Ankara, 29 Aralık 1948

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Mevzuata uygun olarak emekliye ayrılan ve Askerî Yargıtaya açtığı dâvanın ve karar tashihi isteğinin reddi suretiyle hakkındaki emeklilik işlemi kesinleşmiş bulunan Emekli Piyade Yarbayı Avni Kurtkaya hakkında; Dilekçe Komisyonunca ittihaz olunan ve 16 . XII . 1948 tarih ve 20 sayılı «Dilekçe Komisyonu Haftalık Karar Cetveli» nde çıkan 7 . VI . 1948 tarih ve 1405 sayılı kararda :

«Menfi sicil verildiği takdirde mucip sebepleri ihtiva eylemesi Sicil Nizamnamesi icabından bulunduğu gibi Bakanlık mümessillerinin Komisyonumuza tevdi eyledikleri iki tahrirat münderecatı ile anlaşılmakta bulunduğu cihetle mevzuata aykırı bulunan dilekçe hakkındaki emeklilik muamelesinin iptaline karar verildi» denilmiştir.

Halbuki, ne Dilekçe Komisyonuna tevdi olunan belgelerde ve ne de Emekli Yarbay Avni Kurtkaya hakkındaki işlemlerde kanuna ve yönetmelik hükümlerine aykırı bir cihet bulunmamaktadır.

Şöyleki;

30 Ağustos 1944 tarihinde yükselme sırasında bulunan ve o tarihte 191 nci Piyade Alayı Komutan Vekili olan Yarbay Avni Kurtkaya'nın sicilleri üst rütbeye yükselmesine engel bulunmasından Ordu Sicil Yönetmeliği esaslarına göre 3360 sayılı Kanunun birinci maddesinin (G) fıkrasına göre hakkında emeklilik işlemi yapılmış bulunmaktadır. Bu işlem karşısında Emekli Yarbay Avni Kurtkaya usulen Askerî Yargıtaya baş vurarak emeklilik işleminin kaldırılmasını idari kaza yoluyla istemiştir. Bu istek üzerine Askerî Yargıtayca ittihaz olunan 3 Mayıs 1945 tarih ve 2550 sayılı kararda :

(Dâvacının 1944 sicili terfiini karşılayacak mahiyette olmadığından Millî Savunma Bakanlığınca hakkında ittihaz olunan işlemde mevzuata aykırılık görülmemiştir. Bu bakımdan isteğinin reddine ve geriye kalan (300) kuruş ilâm harcının dâvacıdan alınmasına 3 Mayıs 1945 tarihinde oy birliğiyle karar verildi) denilmiştir.

Emekli Yarbay Avni Kurtkaya Yargıtayın bu kararına kanaat etmiyerek karar tashihi cihetine gitmiş ise de bu husus hakkında Yargıtayca 13 Aralık 1946 tarihinde ittihaz olunan kararda :

(Dâvacının yeniden mahkemeye getirilip incelenen sicillerinde, en yüksek sicil üstlerinden ikisinin 26 Ağustos 1944 tarihini taşıyan sicil notlarının üst rütbeye yükselmesine yeterli olmadığı ve Sicil Yönetmeliğinin 30 neu maddesine uygun bulunduğu görülmüş olup albaylığa yükseltildiği yolunda yapılmış olan tebliğin ilgili memurların hatasından ileri geldiği anlaşılmıştır. Bu husus dâvacı için müktesep bir hak teşkil edemeyeceğinden ve 3410 sayılı Kanunun değişik ikinci maddesi; yetkili üstler tarafından mevzuata uygun olarak düzenlenen sicillerinin idari dâva konusu olamayacağını âmir bulunmuş olduğundan kabule değer görülmiyen karar düzeltilmesi sisteminin aynı kanunun 15 nci maddesine tevfi kan reddine 13 Aralık 1946 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.) denilmekle karar tashihi isteği de reddedilmiş bulunmaktadır.

Görülüyörki Millî Savunma Bakanlığınca dilekçe hakkında yapılan muamelede mevzuata bir aykırılık olmadığı gibi ayrıca bu muamele üzerinde yargıtayın kesinleşmiş bir kararı karşısında dahi bulunmaktayız. Şu vaziyette Anayasanın mahkeme kararlarının hiçbir suretle bozulamayacağına dair olan

54 ncü maddesinin ikinci fıkrası hükmü ile tearuz halinde bulunan Dilekçe Komisyonunun 7.VI.1948 tarih ve 1405 sayılı Kararının Kamutayda görüşülerek bir karara bağlanmasını İctüzüğün 57 nci maddesine tevfikân arz ve teklif ederim.

Samsun Milletvekili
Hüsnü Çakır

Dilekçe Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Dilekçe Komisyonu

Kâğıt İş. No. 3021

Dilekçe Ko. No. 2815,4-131

10 . III . 1949

Yüksek Başkanlığa

Hakkındaki emeklilik işleminin iptali suretiyle düzeltilmesini isteyen Yarbay Avni Kurtkaya'nın dilekçesi komisyonumuzca incelenmiş ve hakkında ittihaz olunan kararın mevzuata aykırı görülmesi hasebiyle emeklilik işleminin iptaline 7 . VI . 1948 tarihinde karar verilmişti.

1405 sayılı olan bu kararın Kamutayda görüşülmesini isteyen Samsun Milletvekili Hüsnü Çakır'ın önergesi komisyonumuza havale edilmekle iş üzerinde yeniden inceleme yapılmış ve bu rapor hazırlanmıştır.

Dilekçi hakkında en yakın ve daima alâkalı olan Tugay ve Kor komutanlarının müsait sicil vermesine mukabil çok uzakta bulunan Ordu Müfettişinin menfi tarzda mütalâa beyan etmesinin sicil yönetmeliğinin hükümlerine göre muçip sebepleri ihtiva etmemesi sebebiyle yapılan emeklilik işlemi mevzuata aykırı görülmüş ve komisyonca emeklilik işleminin iptaline karar verilmişti. Vâkı itiraz üzerine komisyona gelen Millî Savunma Bakanı Samsun Milletvekili Hüsnü Çakır'ın komisyona verdiği izahata, subayların zat işlerine ait bu kabîl işlemlerin ancak 3410 sayılı Kanuna göre ve idari kaza yoluyla Askerî Yargıtayda incelenebileceği ve dilekçinin de Askerî Yargıtaya baş vurduğu ve neticede yapılan işlemin doğru bulunduğu beyaniyle isteğinin Askerî Yargıtaya reddelildiği ve binaenaleyh Yargıtayın bu kaziyei muhakeme halini almış olan ilânı muvacehesinde Dilekçe Komisyonunun bir tasarruf ierasına Anayasa hükmü ile salâhiyettar olmadığı belirtilmiştir. Bu konu üzerinde Komisyonda yapılan görüşmede tebellür eden noktai nazarlar :

1. — Askerî Yargıtayın bu kabîl kararları idaridir. Binaenaleyh idari kararlar Dilekçe Komisyonunca tetkik edilebilir.

2. — Askerî Yargıtay kanunla kurulu ve Türk Ulusu namına hüküm vermeye yetkili kazai bir organdır. İşler idari olmakla beraber sâdır olan kararlar kazai mahiyeti haizdir ve bu kararlar üzerinde Dilekçe Komisyonunun tetkik salâhiyeti yoktur. 3410 sayılı Kanunun birinci maddesinde askerî şahısların zat işlerine taallük eden ve idare yoluyla aleyhine müracaat yolu kalmamış olan kararlar ve işlemler hakkındaki dâvalar bu kanun hükümlerine göre Askerî Temyiz Mahkemesinde görülür ve karara bağlanır denilmesine ve üçüncü maddenin (C) fıkrasında da salâhiyetli üstlerin sicillerde yazılı mülâhaza ve kanaatleri üzerine emekliliğe sevk hakkında ittihaz olunan kararların ve tatbik olunan işlemlerin ancak şekil, salâhiyet, esas cihetlerinden biriyle mevzuat hükümlerine aykırı olmasından dolayı iptali için menfaatleri haleldar olanlar tarafından dâva açılabileceğini âmir bulunmasına ve Askerî Yargıtayın dilekçi hakkındaki 3 Mayıs 1945 gün ve 2550 sayılı kararında; Millî Savunma Bakanlığınca ittihaz olunan işlemde mevzuata aykırılık görülmediği yolunda açık ve kesin olarak ve işin esasına girilerek ret kararı verilmiş olmasına binaen Komisyon Başkanı Sivas Milletvekili Fikri Tirkeş ve üyelerden Elâzığ Milletvekili Fahri Karakaya, Kayseri Milletvekili Kâmil Gündes, Bolu Milletvekili Lûtfi Gören'in muhalefetleriyle eski kararın kaldırılmasına ve dilekçi hakkında bir işlem yapılmasına mahal olmadığına çoğunlukla karar verilmiştir.

Keyfiyet Yüksek Kamutayın tasvibine arz olunur.

Dilekçe Komisyonu

Başkanı	Sözeü	Kâtip
Sivas	Urfa	Ağrı
Muhalifim	V. Gerger	M. Aktan
Gl. F. Tirkeş		
Aydın	Balıkesir	
N. Akkor	F. Bilâl	
İmzada bulunamadı	İmzada bulunamadı	

Balıkesir
O. N. Burcu

Elâzığ
H. Kişioğlu
Kastamonu
B. Tümtürk

Mardin
A. Kalav

Bolu
Muhalifim

L. Gören

İsparta

Ş. Yalvaç

Kayseri

K. Gündeş

İmzada bulunamadı

Zonguldak

N. Tarhan

Elâzığ
Muhalifim

F. Karakaya

Kars

Z. Orhon

Adalet Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Adalet Komisyonu

Esas No. 4/131

Karar No. 37

1 . II . 1950

Yüksek Başkanlığa

Müsait sicilli olduğu halde mevzuata aykırı olarak yapılan emekli muamelesinin iptalini isteyen emekli Piyade Yarbay Avni Kurtkaya'nın müracaatına Dilekçe Komisyonunca müttehaz ve (menfi sicil verildiği takdirde mucip sebepleri ihtiva eylesmesi Sicil Nizamnamesi icabatından bulunduğu gibi Bakanlık mümessillerinin Komisyonumuza tevdi eyledikleri iki tahrirat mündereciatıyla anlaşılmakta bulunduğu cihetle mevzuata aykırı bulunan dilekçi hakkındaki emeklilik muamelesinin iptali) yolundaki 7 . VI . 1948 tarih ve 1405 sayılı karara Samsun Milletvekili Hüsnü Çakır 29 . XII . 1948 tarihli önergesiyle itiraz ederek (30 Ağustos 1944 terfi sırasında 191 nci Piyade Alayı Komutanı bulunan Yarbay Avni Kurtkaya'nın sicilleri üst rütbeye yükselmesine engel bulunmasından Ordu Sicil Yönetmeliği esaslarına göre 3360 sayılı Kanunun birinci maddesinin G fıkrasına göre emeklilik muamelesinin yapılması karşısında Avni Kurtkaya'nın Askerî Yargıtayda vâkı itirazı 3 Mayıs 1945 tarih ve 2550 sayılı Kararla; ve dâvacının 1944 sicili, terfiini karşılayacak mahiyette olmadığından Millî Savunma Bakanlığınca hakkında ittihaz olunan işlemde mevzuata aykırılık görülmediği » beyaniyle reddedildiği ve dilekçinin karar tashihi de yine Askerî Yargıtayca; ve « en yüksek sicil üstlerinden ikisinin 26 Ağustos 1944 tarihini taşıyan sicil notlarının üst rüt-

beye yükselmesine yeterli olmadığı ve Albaylığa yükseldiği yolundaki tebligatın da ilgili memurların hatasından ileri geldiği ve yetkili üstler tarafından mevzuata uygun olarak düzenlenen sicillerin 3410 sayılı Kanun gereğince idari dâva konusu olamayacağı, beyaniyle 13 Aralık 1946 tarihinde kezalik reddedildiği cihetle Millî Savunma Bakanlığınca dilekçi hakkında mevzuata aykırı bir muamele yapılmadığı gibi bu hususta askerî Yargıtay'ın kesinleşmiş kararı da mevcut olduğundan Dilekçe Komisyonu Kararının Anayasa'nın « mahkeme kararlarının hiçbir suretle bozulamayacağına » dair olan 54 ncü maddesinin ikinci fıkrası hükmüyle tearuz halinde bulunduğu beyaniyle Kamutayda görüşülerek bir karara bağlanmasını istemesi üzerine Dilekçe Komisyonu durumu yeniden inceleyerek çoğunlukla verdiği 15 . III . 1949 tarih ve 2815 sayılı ikinci Kararında :

(Askerî Yargıtayın dilekçi hakkındaki 3 Mayıs 1945 tarih ve 2550 sayılı kararında, Millî Savunma Bakanlığınca ittihaz olunan işlemde mevzuata aykırılık görülemediği yolunda açık ve kesin olarak ve işin esasına girilerek ret kararı verilmiş olmasına binaen eski kararın kaldırılmasına ve dilekçi hakkında bir işlem yapılmasına mahal olmadığı) bildirilmiştir.

Bu kararın Kamutayın kapalı oturumlarında konuşulması sırasında verilen bir takrir üze-

rine Komisyonumuza havalesine karar verilerek tevdi edilmekle Samsun Milletvekili Hüsnü Çakır ve Bakanlık mümessilleri huzuriyle yapılan konuşma sonunda;

1. Avni Kurtkaya'ya yüksek sicil âmirleri tarafından verilen sicillerin terfiini karşılayacak mahiyette olmadığı yolunda temyizden,

2. Yetkili üstler tarafından mevzuata uygun olarak düzenlenen sicillerinin 3410 sayılı Kanun karşısında idari dâva konusu olamayacağı yolunda tashihan Askerî Temyiz Mahkemesince mevzuata uygun olarak ittihaz edilen hükümlerin mevcudiyetine,

3. Askerî Yargıtayın; olbaptaki kanuna müsteniden kurulmuş ve Anayasanın sekizinci maddesine dayanarak Millet adına karar veren bir mahkeme olması ve binaenaleyh bu mahkemedene verilen hükümlerin de Anayasanın «Mahkemelerin kararlarını Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Bakanlar Kurulu bir türlü değiştiremezler, başkalayamazlar, geciktiremezler ve hükümlerinin yerine getirilmesine engel olamazlar» diye yazılı 54 neü maddenin ikinci fıkrasının teminatı altında bulunmasına binaen;

«Başkaca yapılacak bir muamele olmadığı yolunda Dilekçe Komisyonununun 10 . III . 1949 tarih ve 2815 ve 4/131 sayılı ikinci kararının uygun görüldüğünün arzı çoğunlukla karar altına alınarak Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunuldu.

Adalet Komisyonu Başkanı	Bu rapor Sözcüsü	
Konya	İzmir	
H. Karagülle	E. Oran	
Kâtip		
Erzurum	Ankara	
Ş. İbrahimhakkıoğlu	Karara muhalifim	
	E. H. Ergun	
Balıkesir	Bursa	Denizli
O. N. Burcu	A. Akgüç	N. Küçükaka
Diyarbakır		Elâzığ
F. Kalfagıl		Muhalifim
		F. Karakaya
İsparta	Kayseri	Mardin
R. Güllü	R. Özsoy	M. K. Boran
Muğla		Rize
Muhalifim		D. S. A. Dilemre
N. Özsan		

Muhalefet şerhi:

Yargıtay kararları iki hükmü ihtiva etmektedir:

1. Sicillerin salâhiyetli üstler tarafından tanzim edilmiş olduğu;

2. Mevzuata uygun olarak tanzim edilen siciller muhteviyatının idari dâva mevzuu olamayacağı;

Bu hüküm 3410 sayılı Kanununun 2 ne maddesini değiştiren 4259 sayılı Kanunda yazılı olan «salâhiyetli üstlerin sicillerde yazılı mülâhaza ve kanaatleri. İdari dâva mevzuu olamaz» hükmüne tamamen uygundur. Yargıtay kararının hukuki mahiyeti şudur: Sicillerin salâhiyetli üstler tarafından tesbit edilmiş olduğuna dair karar kaziyeyi muhkeme teşkil eden bir karardır. Meclis, bu karardan sonra, sicillerin salâhiyetli üstler tarafından tanzim edilip edilmediğini inceleyip ayrıca karar veremez.

Fakat, «sicillerde yazılı mülâhaza ve kanaatler idari dâva mevzuu olamaz» kararı, bir vazifesizlik kararıdır. Yargıtay, sicilde yazılı olan kanaatlerin gerçeğe uygun olup olmadığını tetkik etmekten beni kanun menî etmiştir, bu inceleme kanunla benim vazifem dışında sayılmıştır, demektedir. Bir merciin vazifesi dışında kalan her husus, muhakkak bir başka merciin vazifesi dâhilindedir. Bir hukuk devletinde, yapılan her muamelenin bir tetkik merci vardır. Bir vatandaş emek'iyeye sevketme gibi hukuki netice doğuran bir sicil muamelesinin gerçeğe uygun olup olmadığının tetkiki bir kanunla idari kaza mercilerinin vazifeleri dışında tutulmuşsa, bundan anlaşılan mâna, bu muamelelerin hiçbir suretle ve hiçbir merceide tetkik edilemeyeceği değildir.

İç tüzüğün 57 ne maddesinin (11) ne bendi: «yürütümün son kararına itiraz eden ve bundan şikâyet eden kâğıtları gündemine alır» diyor. Sicil verme ve bu sicilde üstelerin mülâhaza ve kanaatleri neticesi olarak bir vatandaş emekliye sevketme, bir icra (yürütüm) kararıdır. Bu yürütüm kararına karşı kaza yolu bir kanunla kapatılmış ise, bunun tek mânası teşri organının murakabe-

sine tahsis edilmiş olmasıdır. Türk Hukuk Devletinin, bir vatandaşa, hem kaza, hem teşri yol ve mercilerine baş vurmaya menederek kendisini tatmin etmeyen bir muameleden duyduğu ıstırapla başbaşa terkeden bir sistemle idare edildiğine kani olmadığım için, Yargıtayın idari dâva dışında saydığı «sicillerde yazılı kanaat ve mülâhazaların vakıalara müstenit ve gerçeğe uygun olup olmadıklarının» tetkikinin başka merci olmadığı için

Kamutay tarafından yapılabileceği kanaatindeyim. Eğer dilekçe sahibi, sicil üstlerinin salâhiyetsiz olduklarını itiraz ile Meclise müracaat etmiş olsaydı, Meclis, mevcut Yargıtay hükmü karşısında bu ciheti tetkik edemezdi. Halbuki itiraz sadece sicildeki kanaatin isabetsizliğine müteveccihdir ki bu cihet Yargıtay tarafından hükme bağlanmamıştır.

Bursa

Abdurrahman Konuk

